

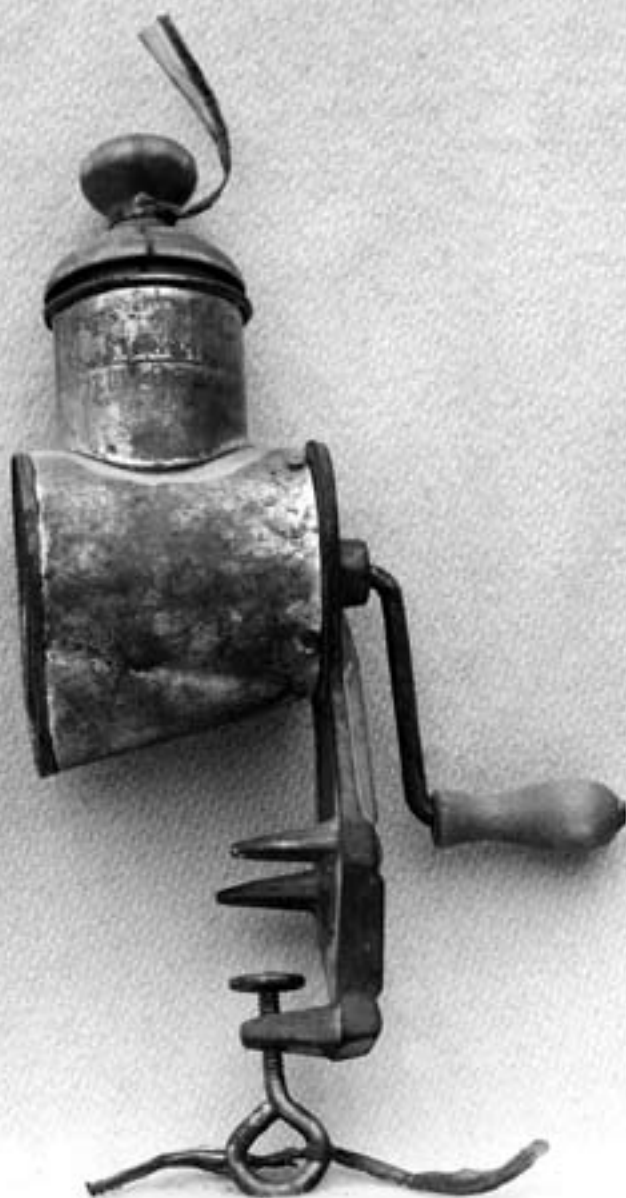
Häverluren

2007

Medlemstidskrift för Värmlands Hembygdsförbund

Nr 3

POST- och BESÖKSADRESS
Treffenbergsvägen 4
652 29 Karlstad
tel/fax: 054-10 15 82
kansliet@hembygdvarmland.se
www.hembygdvarmland.se

BLI MEDLEM

Obligatorisk föreningsavgift 500 kr/år
inkluderar 5 ex av Näverluren. Erhålls genom att
sätta in nämnda summa på vårt postgiro 9 70 98-8
Glöm ej skriva föreningens namn och adress

sid. 5

sid. 6

sid. 17

INNEHÅLL

3 Redaktören har ordet

Marie Söhrman

4 Brev från Birger Svanström

Birger Svanström

5 50-årsjubileum på Tomta

Torleif Styffe

6 Brödbak i Gubbkroken

Kerstin Meric

7 Inbjudan till kursen Konsten att arkivera

Berith Sande

8 Spelmän och fiolbyggare i Gillberga

Maj-Lis Kallin

10 Länsförbundens medlemstidningar

Sveriges Hembygdsförbund

11 Invigning i Säffle

Claes Åkerblom

12 Info från förbundet

Redaktionen

14 Program hösten 2007

Föreningarna

15 Amerikabrevet

Blomskogs Hembygdsförening

18 Ångrike Fryksdalen tioårsjubilerar

Håkan Larsson

19 Lantbrukare lär sig laga skiffertak

Karin Askberger

20 Ny svensk festdräkt!

Inger Söderquist

21 Access Kulturarv Värmland

Föreningarna

22 Händelser i Nordmarks gruvby 1950–1954

Jan Kruse

23 Dalafilmprojektet

Pers Göran Olsson

Omslag: Mandelkvarn, tillgängliggjord tack vare ACCESS-projektet,
foto Marie Söhrman.

sid. 3

sid. 15

ANSVARIG UTGIVARE (vakant)

Karl-Axel Branzell
tel 054-21 82 59
kansliet@hembygdvarmland.se

REDAKTÖR (vakant)

Marie Söhrman
Gunnerudstorp 26
686 96 Östra Ämtervik
tel. 0565-303 20
marie@km-ide.se

GRAFISK FORM

KM idé/Kjell Sundström
0565-303 20
kjell@km-ide.se
www.km-ide.se

FOTOGRAF

Anges när denne är känd

TRYCK

City Tryck i Karlstad AB 2007
Miljögodkänd trycksak lic. nr. 341 144

PRENUMERATION

Helår 100 kr

ANNONSPRISER

1/1 sida 1 500 kr
1/2 sida 750 kr
1/4 sida 380 kr
1/8 sida 190 kr

Annonsmanus och färdiga original skickas till kjell@km-ide.se

Manustexter skickas digitalt till kjell@km-ide.se. Antal tecken per sida är 3 800, inkl. underrubriker, utan bilder. Storlek på digitalbilder: 9-22 cm bredd vid 300 dpi, spara i JPEG-format med liten komprimeringsgrad. Om du har många bilder är det bättre att skicka en CD med bilderna sparade i TIFF-format. Skicka inte bilder monterade i Word-dokument.

Redaktören har ordet

Jag slutar som redaktör för Näverluren och förbundets hemsida. Orsaken är att jag skall steloperera min nacke, detta för att värken i armarna har blivit allt intensivare. Jag har heller inte klarat av att driva de frågor som bör utredas inom förbundet. Nu funderar jag på om jag därför kan vara kvar som ledamot. Är man vald av 17 000 medlemmar och inte klarar av att utreda de frågor som medlemmarna önskar, så bör man avgå. Jag har känt ett gott stöd från de föreningar som vänt sig till mig efter EU-projektets avslutning, och bett mig om hjälp att lösa bl.a. pengafrågan. Jag kvarstår som ledamot till årsmötet. Tack alla som lämnat bidrag till tidningen, det har varit en givande tid att ha kontakt med er.

Marie Söhrman

Inger Axelsson har ordet

Sveriges hembygdsförbund SHF har hållit sin årliga riksstämman i Växjö den 1-3 juni. Som representanter för Värmlands hembygdsförbund deltog Karl-Axel Branzell, Thord Gustavsson och jag. Göran Furuland hade av sagt sig omval, och efter honom valdes Birger Svanström, Högsby, Kalmar län till ny ordförande för Sveriges hembygdsförbund. (Se hans brev på nästa sida). Karin Öman, Karlskoga hade också av sagt sig omval. Karin har även ett förflutet i Värmlands Hembygdsförbunds styrelse. Vid Riksstämman nyvaldes jag in i styrelsen.

Karl-Axel Branzell har, av personliga skäl, avgått som ordförande och lämnat sina uppdrag i styrelsen i Värmlands Hembygdsförbund. Beslutet togs vid ett extra sammanträde den 12 september. Som tf ordförande fram till årsmötet verkar 1:e vice ordförande Inger Axelsson. För personal- och projektansvar föreslås 2:e vice ordförande Thord Gustavsson. Styrelsen sammanträder 23 oktober.

Inger Axelsson

Efter önskemål följer här några protokollsutdrag

Möte 12 sept. 2007, Värmlands Hembygdsförbund. Extra styrelsemöte

§1 Mötet var sammankallat i syfte att klarlägga vad som skett avseende diverse motsägande beslut samt skriftväxlingar inom styrelsen under den senaste tiden. Ordföranden Karl-Axel Branzell inledde mötet och informerade styrelsen att detta extra styrelsemöte var det sista mötet för hans del och att han avgår som ordförande för Värmlands Hembygdsförbund samt som styrelseledamot med de uppdrag som han haft i egenskap av ordförande och det med omedelbar verkan. Styrelsen accepterade Karl-Axels beslut.

Möte 12 sept. 2007, Värmlands Hembygdsförbund. Ordinarie styrelsemöte

§7 Upphävande av beslut. Styrelsen beslutade att upphäva tidigare beslut om gemensamt marknadsföringsprojekt enl. §7 av 2007-03-28.

§8 Överskott efter avslutat projekt "Kulturturismens hembygdsgårdar". Jan Bäckström föreslog att hela överskottet fördelas i sex lika delar. Thord Gustafsson föreslog att 300 000 kr fördelas lika mellan deltagande kommuner med överskjutande medel på särskilt konto. Ordföranden ställde proposition på de två förslagen och fann att styrelsen beslutat enligt Gustafssons förslag, med intention om marknadsföringsåtgärder. Föreningarna meddelas. Jan Bäckström reserverade sig mot beslutet. Ansvarig: Inger Axelsson.

Vid Kollsbergs hembygdsgård i Torsby. Stående fr. v: Birger Svanström, ny ordförande i Sveriges Hembygdsförbund. Karl-Axel Branzell, Anders Wiss, ordförande i Fryksände hembygdsförening. Karin Svanström. Sittande fr. v: Anitha Rattfelt och Anita Sundberg. Foto Alf Brorson

Kära hembygdsvänner!

Som ny ordförande i SHF besökte jag och min fru Karin Värmlands Hembygdsförbund under sommaren. Jag var intresserad av hur föreningarnas och förbundets verksamhet påverkats av de två stora EU projekten som just slutförts. Jag ville också möta Karl-Axel Branzell som är med i SHF:s organisationsgrupp på hemmaplan.

Vi blev mycket väl mottagna både i Karlstad och Hammarö. Karl-Axel körde oss runt till många av föreningarna som deltagit i projektet. Det var en imponerande utåtriktad verksamhet överallt! Nog för att jag visste att turismen är stor i Värmland, men nu vet jag också att Hembygdsrörelsens del av detta är stor.

Jag vill tacka alla föreningsledare som tog sig tid att guida oss dessa hektiska dagar. Det blev många kulturhistoriska minnen av resan och alla föreningar vi besökte redovisade bara positiva effekter av EU projekten. Att samordna liknande projekt i andra regioner i det nya EU programmet måste bli en prioriterad uppgift för oss. Vid besöket i Torsby pratade vi marknadsföring och rörelsens behov av att nischas sig i verksamheterna, där fanns god kompetens, och jag fick många goda råd. Som avslutning besökte vi Inger Axelsson nyvald i SHF:s styrelse och hennes kompetens om EU får vi nu nytta av i styrelsearbetet. Tack för en minnesvärd resa.

Birger och Karin Svanström

Södra Finnskoga hembygdsgård. Den vackert belägna gården Tomta. Foto: Torleif Styffe.

50-årsjubileum på Tomta

Lördagen den 18 augusti var det högtidligt värre på Södra Finnskoga hembygdsgård Tomta i Skräckarberget. Då var de flesta av sommarens många arrangemang väl i hamn och man kunde avsluta säsongen med att fira 50-årsjubileum. Detta jubileum gällde inte föreningens tillkomst – den bildades redan 1939 – utan det var fråga om själva gården. Den 18 augusti 1957 invigdes nämligen hembygdsgården, som hade skänkts av Matilda Mattsson och Finnskoga-Dalby kommun.

Till jubileet hade ett hundratal personer sökt sig, och de kunde avnjuta ett vackert och stämningsfullt program med välkomsttal av Barbro Kullgren, högtidstal av Ann-Katrin Järåsen, skön sång och musik av Gun-Britt Gerhardsson och Valle Jönsson samt information av Åke Axelsson om kartläggningen av gamla tiders Järpliden. En utställning visade föreningens historia och en särskild jubileumsskrift har framställts dagen till ära.

I samband med jubileet tilldelades föreningens ordförande Barbro Kullgren – mycket välförtjänt – Sveriges hembygdsförbunds hedersnål med lagerkrans.

Den vackra gården, som var föremål för firandet, är en ursprunglig finngård med anor från 1650-talet, då svedjefinnen

Olof Hindriksson Vilhuinen bröt mark och bosatte sig där med hustru och barn. Gården stannade i samma släkt och var bebodd fram till 1953. De äldsta bevarade husen är från mitten av 1700-talet med tidsenliga innemiljöer och inventarier.

På sedvanligt skogsfinskt manér byggdes gården i ett högt läge och med många större och mindre hus och bodar. I dag är

Barbro Kullgren får Hedersnålen för sina insatser i hembygdens tjänst. Foto: Mikael Kindberg.

byggnaderna 12 till antalet, och några av dem är ditflyttade, men gården ger en god bild av hur en relativt välbärgad finngård har sett ut. Den ståtliga mangårdsbyggnaden är den ursprungliga från mitten av 1800-talet, men rökstugan har ersatts av en nästan identisk från Lekvattnet.

Ett nytillskott är den s. k. Nystugan, ett gediget timmerhus som uppfördes som ett EU-projekt och som har blivit en populär samlingslokal.

Även om Södra Finnskoga hembygdsförening inte hör till de större erbjuder den flera populära aktiviteter som kräver en trofast stab av medhjälpare. En stor mängd besökare bevisar också att ansträngningarna uppskattas.

Föreningen deltar dessutom i Accessprojektet, som går ut på att dokumentera och tillgängliggöra samlingarna. I detta projekt har man halvtidsanställt datakunniga Carina Berglund, som också deltidsarbetar på Kulturkoppra i Ransby, från september 2006 till december 2007. Hon berättar att det finns omkring 700 gamla fotografier som skannas in och dessutom ett tusental föremål som fotograferas och registreras. Helt visst ser många intresserade fram emot det färdiga resultatet.

I övrigt går arbetet in i ett lugnare skede nu när jubileet har satt punkt för sommaren på Tomta.

Torleif Styffe

Rollota, rollota
Lakea, muöten
Torvestasisälen
Lakeisesta pihalen

*Rulla, röken
opp i taket
in i röret
genom luckan ut i luften*

Denna sång sjöng Kajsa Vilhuinen, Mulltjärn, Östmark för röken i pörtet. Den finns nedtecknad i Gunnar Turessons böcker om den skogafinska kulturen. Kanske användes den en gång som vagg-sång när det var dags för våra förfäder att gå till ro efter en slitsam arbetsdag.

Brödbak i Gubbkroken

Om sommaren är det extra liv och rörelse på Gubbkrokens hembygdsgård i Sunnemo. Varje sommar ställer nämligen ett gäng entusiastiska sunnemodamer upp och bakar tunnbröd i bagarstugan. Detta tunnbröd, Sunnemobrödet, har kommit att bli något av en specialitet för Sunnemo.

Här bakas tunnbröd varje torsdag under semestern. Först behöver det bakas till midsommar vilket kräver flera bakardagar för att fylla upp ett stort förråd. Det bakas också till julmarknad och Valborg, samt ytterligare bakardagar vid behov. Nu är man i full fart med bakning till helgen och "Hälsans dag". Efterfrågan är stor och brödet tar alltid slut. På torsdagarnas visningsbak kan turister och besökare hjälpa till att baka sina egna kakor eller köpa paket om fem tunnbröd.

Brödet gräddas i gammal vedeldad bakugn med järnhäll. Ugnen eldas med "lysved" (tallved) som är den bästa veden, granved sprätter och björkved blir för varmt. Elden görs upp direkt på järn-

hällen där brödet steks. När det sedan är dags att börja grädda flyttas elden ut i högerkanten där den håller värmen uppe och hjälper till att lysa upp inne i bakugnen. Med hjälp av en stålborste borstas askan och sotet bort för att inte brödet ska bli svart. På bakdagens morgon tänds elden i ugnen och degen sätts. Medan degen jäser eldas det med torr och grov ved så att ugnen blir genomvarm.

När jäsningsen är klar knådas de runda degbollarna som därefter kavlas ut tunt, tunt till runda kakor med kruskavel, naggas och hålas. Efter utkavlingen placeras de på den runda brödspaden och läggs in i ugnen. Medan några kavlar ut degen sköter en ugnen och stekningen. Varje kaka tar inte mer än ca 5 minuter att grädda i den stora ugnen som rymmer upp till 10 kakor på en gång. Till bakningen behövs 3–4 personer, minst 2 kavlare och 1 ugnskötare och stekare.

Bakpersonalen består av, Marianne Lefverström, Birgitta Jansson, Margareta Eriksson, Asta Gustavsson och Ulla Pettersson.

December 1970. Första tunnbrödsbaket i bagarstugan. Fr. v. Hanna Bäckman, Margareta Salwén, Britta Henriksson och Maj Beckman.

Premiärbaket av tunnbröd i Gubbkroken skedde i december 1970, för 37 år sedan. Då invigdes den nyuppförda bagarstugan, som var en nedmonterad timmerbyggnad från Mangstorp. Isak Nilsson, Mangstorp, hade huvudansvaret för nedmonteringen av byggnaden och återuppbyggnaden vid Gubbkroken. Ansvariga för uppbyggnaden av bakugnen var Sven Blomberg, Sven Tingberg och Rune Tingberg.

Det går att få hyra bagarstugan av hembygdsföreningen för en mindre av-

Birgitta Jansson och Ulla Pettersson bakar, foto Kerstin Meric

Bagarstugan vid Gubbkroken, foto Kerstin Meric.

gift. Bagarstugan och loftboden med hantverk är öppna under sommaren torsdagar och söndagar 14.00–17.00.

Här hålls en gammal värdefull kunskap vid liv, tack vare några damer som utför ett fint hantverk men också en kulturell gärning genom bevarandet av detta baksätt.

Ett önskemål av hög prioritet är att yngre krafter lär sig detta hantverk för att föra traditionen vidare. Ett arv som är så typiskt för Sunnemo och som förknippas med dess välkända hembygdsgård.

Kerstin Meric, Access-anställd i Sunnemo hbf

Tunnbröd

Ingredienser till 16 kakor

4 dl vatten, 15 g jäst, 1 tsk salt
5 dl fint rågmjöl, 4 dl vetemjöl
samt 2 dl rågmjöl till utbakningen

Gör så här

Värm vatten till 37°

Lös upp jästen i vattnet.

Arbeta ihop salt, rågmjöl och vetemjöl till en deg.

Låt jäsa till dubbel storlek. Arbeta ihop degen och låt jäsa ytterligare 30 min.

Arbeta ihop och dela degen i 16 st delar. Rulla till bollar och låt jäsa en stund.

Sätt ugnen på 300° eller så högt det går. Sätt in en ren tom plåt samtidigt.

Kavla ut varje degboll. Först med slät kavel så tunt som möjligt, Sedan med kruskavel. Mjöla ordentligt.

Nagga kakorna med gaffel om du inte har en brödnagg.

Flytta över degrundeln på den heta plåten och grädda 1 ½ minut på varje sida. Vänd med brödspade och arbeta snabbt så att inte ugnen tappar hetta. Damma av plåten från mjöl med hushållspapper innan nästa kaka läggs på. Låt tunnbrödet svalna på galler, så att de hålls knapriga.

Inbjudan till kursen Konsten att arkivera

Utöver stora samlingar av föremål i de värmländska hembygdsgårdarna har hembygdsföreningarna ofta också ett ansvar för både foton och arkivhandlingar, som berör bygdens historia. De kräver förstås sitt skydd för att inte förfaras. Och hur gör man egentligen för att hålla ordning på materialet, så att man hittar det man behöver för arbetet med en utställning eller kanske en skrift om hembygden?

2005 gav Sveriges Hembygdsförbund ut *Konsten att arkivera*, en handledning om arkivfrågor för hembygdsrörelsen. Den kan man läsa och lära sig mycket av. Skriften blir också utgångspunkten för kursdagen.

Kursen ger en lagom arkivteoretiskt plattform som varvas med konkreta exempel. Och det blir förstås tillfälle för frågor till kursledarna Berith Sande, Folkrorelsernas arkiv och Peter Olausson, Värmlandsarkiv.

Plats: Arkivcentrum Värmland, Hööksgatan 2, Karlstad

Tid: Lördag 27 oktober 2007, 09.30–16.00

Antal deltagare: Max 25 och högst två från en och samma hembygdsförening. De som inte tidigare deltagit i arkivkurs har företräde.

Kostnad: 200 kr/deltagare. I beloppet ingår fika under för- och eftermiddag. Lunch får deltagarna ordna själva och på egen bekostnad.

Anmälan: Senast den 23 oktober till Värmlands Hembygdsförbunds kansli 054-10 15 82 eller e-post: kansliet@hembygdvarmland.se

Frågor om kursen besvaras av:

Berith Sande, Folkrorelsernas arkiv 054-61 77 10

Arrangör: Värmlands Hembygdsförbund

Spelmän och fiolbyggare i Gillberga

Den adliga ätten Lilljebjörn med Odenstad som stamgods, har varit en av de förnämsta och mest ansedda släkterna i socknen. Knut Lilljebjörn var en högst begåvad person. Hans måg Erik Gustaf Geijer skriver om honom: ”Han var en av de rikast begåvade naturer, som jag någonsin lärt känna. Han var också mycket musikalisk och spelade violoncell såsom ingen annan i Sverige”, enligt vad Geijer berättar. Med sin fina bildning och sitt behagliga sätt, verkade Lilljebjörn i hög grad tilldragande på sin omgivning, på samma gång som hela hans väsen ingav vördnad. Odenstad blev på hans tid medelpunkten i bygdens herrgårdsliv. På den stora gården vimlade det ofta av gäster. Om kvällarna spelade och sjöng man eller läste högt. Knut Lilljebjörn sägs ha varit en mästare på detta område. ”Jag har aldrig varit nöjd med någons deklamation mer än min fars och J. O. Wallins” skriver hans son Henrik.

Musiklivet florerade rikligt på gods och herresäten och som allt annat i större omfattning än på torp och småställen. Det fanns naturligtvis musikliv även där, men där spelades mest fiol, gitarr och kanske på senare tid cittra. Man behöver inte fundera länge för att förstå varför. I våra mest avlägsna skogsbygder kunde det före postorderfirmornas tid vara omöjligt att komma över ett musikinstrument.

Min gamla morfar, som i sin ungdom tjänade dräng på Rosenlund i gränstrakterna mot Långserud har berättat. Det fanns inga vägar i slutet av 1800-talet. Man fick gå till fots vart man skulle färdas. Vintertid, när sjöarna bar, åkte man sparkstötting. Det var hemgjorda sparkar av en tämligen otymplig modell, men nog kunde man få upp en ganska anseelig fart. Sommartid ingick även i drängens arbete att fiska, flotta timmer och hålla gårdsgårdarna i ordning. Morfar berättade hur man saltade ner mört i tunnor för att sedan äta under året. I alla vattendrag flottades timmer om vårarna. Hade man tur, så att man fick ett bra pass, behövde man inte slita ut sig men oftast var det tvärt om. Det kunde bli bröt på bröt och då fick man veta att man levde.

Flottningen var en hektisk tid, man ville ju ha ut så mycket virke som möjligt, innan vattnet tog slut. Naturligtvis var det långt innan 8-timmarsdagen var införd. Man fick arbeta så länge som man såg, och det gör man länge på våren. Det hör våren och ungdomen till att roa sig. Det gjorde man på nätterna som i alla tider. ”Piglockspelet” var flitigt i elden, och även en och annan hemgjord fiol kunde låta höra sitt hesa läte. Fioler byggdes tidigt även i Gillberga och på herrgårdarna fanns det pengar även på den tiden. Ville man ha en riktigt bra fiol, så kunde man kanske finna den i Italien.

Det var säkert ogörligt för en svensk torpare att komma dit i synnerhet då de verkliga dyrgriparna fanns där under 1700-talet. Men även i Sverige byggdes härliga fioler under 1700-talet. sålunda spelade Knut Lilljebjörn en Daniel Wikström-cello i Odenstads salar.

Många andra instrumentmakare var verksamma i landet och, underligt nog, de flesta i Stockholm. Där utfärdades privilegier på allehanda musikaliska instrumenters förfärdigande. Instrumentmakarna i Sverige var inte anslutna till något skrå. De var antingen frimästare eller hörde de under ”hallrätten”. Mästare under hallrätten skulle lämna uppgifter om sitt arbete och

om sina gesäller samt låta hallstämpla sin tillverkning. I Stockholm fanns under denna tid ett stort antal mästare, gesäller och lärgossar verksamma. För övrigt i landet förekom yrkesmässigt fiolbygge på endast ett fåtal orter. Min morfar byggde själv sin fiol i sin ungdom.

Det var inte så märkvärdigt för en händig karl, svårare uppgifter fick man klara. Det är möjligt att han byggde fler innan han fick någon som var bra nog att spela. På gamla dar fick han låna en fiol av mig. Det dröjde inte många dagar förrän han spelade riktigt bra. Att han var musikalisk, visade han när han var ute och körde med sin järnskoningsvagn, och visslade så vackert att folk satt länge i sommarkvällen och lyssnade när han körde över bergen.

Johan Nolin

En annan som byggde fioler i Gillberga var Johan Nolin, Aspsäter. Han föddes 1892 i Nolinerud i Gillberga och avled 1979. Jordbruksarbetare, torpardräng, statare, stalldräng och torpare, förtidspensionerad p. g. av värk vid 55 års ålder. Av en mycket musikalisk släkt. Började i unga år att spela på en eget tillverkad fiol, en mycket primitiv skapelse. Även stråken gjorde han gjort själv. Därefter har han under årens lopp byggt 20 fioler av vilka jag sett de flesta.

Dessutom har han säkerligen gjort dubbelt så många lock, eftersom han hade för vana att experimentera med urskrappingar för att få fram bästa möjliga ton.

När locken blev för tunna, vilket inte sällan hände, fanns inget annat att göra än att byta ut det mot ett nytt. Han var mycket begåvad men arbetade under hela sitt liv under svåra förhållanden med ytterligt primitiva verktyg. Grovarbetet gjorde han i vedskjulet och resten i köket. Hans huvudsakliga verktyg var en böjd Morakniv, ett fåtal stämjärn och några glasbitar. Bottnarnas grovvalvning utfördes med yxa. Han lade aldrig ner något överdrivet arbete på detaljer, men hade en viss förmåga att likt italiennare kunna fullkomna helheten. Han

Uno Kallin.

har t. ex. endast vid ett par tillfällen gjort inläggningar. Första gången i ett lock och andra gången i lock och botten på fiol nr. 10, 11 och 12. Han var självlärd och helt opåverkad av all litteratur. Detta nämndes när jag vid ett tillfälle visade en av hans fioler för Director Leonhardt vid Fackskolan i Mittenwald. Han granskade instrumentet länge och ingående. Jag berättade, att han aldrig haft någon lärare varpå han yttrade: "Den som är av naturen begåvad, behöver ingen lärare". Ett bättre betyg av en man som sett så många fioler som Konrad Leonhardt, kan man inte få.

Axel Nolin

Johans bror Axel byggde även han fioler. Han föddes i Gillberga 1883 och avled i Stavnäs 1955. Till yrket var han skogsarbetare och båtbyggare. Han byggde ca. 20 fioler. Begåvad, men arbetade under synnerligen ogynnsamma förhållanden. Enligt broder Johan var han andligt sinnad. I en av Axel 1921 byggd fiol står skrivet med blyerts "Kvällsarbete". Detta var kanske skrivet som en ursäkt för ett till synes slarvigt utfört arbete men kan även utgöra en förklaring.

Granmossen var beläget långt från bebyggelsen, och vissa tider när sjöarna varken bar eller brast, helt isolerat från yttervärlden. När lysfotogenen vid sådana tillfällen tog slut kunde det gå många långa vinterkvällar med hemstöpta ljusstumpar

som enda belysning. Detta kunde suddas ut detaljerna även för den mest begåvade fiolbyggaren och som endast är hänvisad till kvällsarbete.

Många har byggt fioler i Gillberga genom tiderna, men de flesta byggde endast ett fåtal utöver de som de spelade på själva. Händigt folk har här alltid funnits bland torpare och småfolk.

Emil Brunzell

Föddes 1863 i Hösås i Gillberga och gick ur tiden 1956 i Långserud. Han var skomakare, kraftstationsföreståndare och lagade även klockor. Han deltog, så konstigt det än kan låta, som violinist i en stråkkvartett i Hösås i början av 1900-talet. Ett prov på kulturen bland folket. Vilka kunde de andra tre andra varit tro? Emil byggde 6 fioler, 1 altfiol, 1 cello och 4 gitarrer. Alla instrument, utom altfiolen, gick till Amerika. Altfiolen är ganska liten, endast 38,5 cm korpuslängd. Vålgjord, personligt utformad snäcka. Saknar inläggning.

Oskar Brunzell

Född 1875 i Långserud och avled i Gillberga 1969. Han var lantbrukare och arrenderade en tvåhästarsegendom. Han var kusin med Emil Brunzell. I sin ungdom på 1890-talet byggde han ett fåtal fioler. Den som ville ha en fiol på den tiden hade inget annat val än att bygga den själv.

Johannes Jansson-Almsjö

Född på Höjale i Hösås 1869, avled i Stockholm 1934. En ovanligt verksam man som prövade på lite av varje. Han var lantbrukare och sadelmakare och var innehavare av ett garveri i Nysäter. Endast två av honom byggda fioler är kända men, av det vålgjorda arbetet att döma, torde han säkerligen ha byggt flera. Randen är ovanligt utformad d.v.s. flat och jämntjock till ungefär 5 mm från sargen, därefter ett skarpt markerat hålkål. Snäckan är ganska liten och vålgjord.

Pekka Leppänen

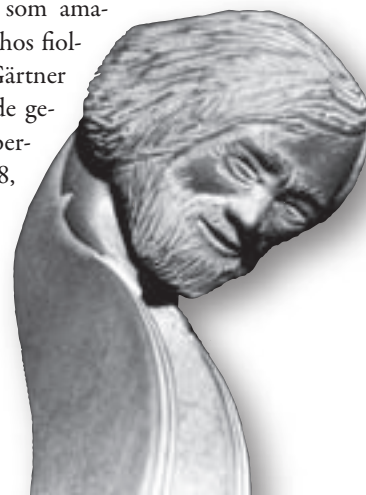
Född 1926 och avled 2002. Bosatt på Kisterud. En händig finländare som sällan gick bet med det han företog sig. Han byggde 8 fioler och 1 nyckelharpa. Mycket vålgjorda arbeten.

Fridolf Kallin

Född i Svanskog 1899, avled i Gillberga 1983. Han var arrendator. Därtill min far. Han byggde på äldre dar 2 fioler.

Uno Kallin

Född 1928 i Kohlsäter, Gillberga. Slöjdlärare och fiolbyggarmästare. Började som amatör 1945. Gick som lärling hos fiolbyggarmästare Wilhelm Gärtner i Arvika 1952–1957. Avlade gesällprov i Mittenwald i Oberbayern som gästelev 1958, betyget var *Sehr gut* i alla ämnen.

"Självporträtt" utformat av Uno Kallin

Omslaget till boken Fiolbygge.

Så inleddes kvällskurserna i Nysäters skola. Numer byggs det fioler i studieförbundens regi. Att bygga fioler har blivit den nya folkrörelsen. Uno byggde 58 fioler, 4 altfioler, 3 gambor, 5 tallharpor, 1 tråskofiol och några gitarrer. Dessutom har han under årens lopp, tillsammans med elever, byggt över 300 fioler.

Uno Kallin insjuknade i stroke 1977 men fortsatte med fiolbyggarkurser i Långserud, Till sist avtog krafterna och även hans språk. Efter sjukhusvistelse 1978 satte han igång med att fortsätta på sin handbok i fiolbygge. Den kom ut 1982 och omtrycktes 1985. Sedan har hans norska elever ordnat med nytryck i Norge fastän på svenska. Ett arbete, som han var mycket intresserad av, var att samla uppgifter om fiolbyggare från Värmland och Dalsland. Så länge han orkade skrev han. Efter hans död 2006 har jag fortsatt med detta. Min förhoppning är att det snart ska bli klart och tryckt.

Avslutningsvis vill jag nämna en man som får representera gillbergabergaknarnas idoga släkte.

Erik Eriksson

Furugården, föddes i Kila 1911. Mjölnaire, kvarnägare, sågverksarbetare, tegelslagare, god sångare som ofta lät sin stämma höras i Gillberga kyrka. På julottorna

sjöng han solo. God spelman, som även gjort egna låtar. Två fioler har han byggt. Som pensionär ägnade han sin tid åt att svarva träskålar och prydnadsföremål.

Dessutom har två verkliga storspelman varit verksamma i Gillberga. Sadelmakare Kindberg på 1860- och 1870-talet och mjölnaren Adolf Möller från Blixbol under början av 1900-talet.

Som tidigare nämnts har genom tiderna ovanligt många gillbergabor byggt fioler.

På 1700-talet fanns den tidigast kända värmlänningen som byggde fioler. Det var Bengt Nilsson, Nyeds Bergslag. Av hans tillverkningar finns fortfarande ett fåtal instrument kvar.

Maj-Lis Kallin

Sammanställning över länsförbundens medlemstidningar/årsböcker

Län/landskap	Namn	Format	Ut	Ex/nr	Färg-sv	sidor	Pren. pris	Årsbok
Blekinge								Blekingeboken
Bohuslän	Bohusarvet	A5	04-jan	900	s-v	20	ca 50	Årsboken
Dalarna	Dagsverket				Färg		Ingår	Dalarnas hembygdsbok
Dalsland								Hembygden
Gotland	Spördagar		2		Färg	20		Från Gutabygd
Gästrik-Hälsinge	Läddikan (vilande)							
Göteborg								
Halland	I Halland		4		Färg		100	
Jämtland	Heimbygda	A4	4		Färg	24		
Jönköpings	Hembygder							
Kalmar	Stenmuren							
Kronoberg	I Varend och Sunnerbo	A4	4	1700	s-v	24	250	
Medelpad								
Norrbottn	Hembygd i norr	A4	4			16	175	
Skåne	Tidningen	A4	2		s-v	8		Årsbok
Stockholm	Ledungen	A4	4	4000	färg	24	100	
Södermanland	Dymlingen	A4	4+	1700	färg	16	25	
Uppland	Meddelanden ...							
Värmland	Näverluren	A4	4	900	sv	24		
Västerbotten	Tidskriften Västerbotten	20x21	4	3500	färg	72	250	Årsbok av de 4 numren
Västergötland	Västgötabygden		6					
Västmanland	Spaning	20x21	02-jan	5500	färg	66	150	
Ångermanland	Angermanland							
Öland								
Örebro	Länsbuketten	A4	4	1000	sv	16	75	Från Bergslag och ...
Östergötland	Ö:s hembygdsblad	A5	4	1100	sv	24	50	

Säffle folkdanslag bjöd på en uppvisning i den nykrattade grusgången.

Både väder och humör stod på topp när Säfflebygdens hembygdsförening i juli arrangerade festlig invigning av sitt nya annex, en byggnad som berättar det mesta om den lokala säfflehistorien.

I Säffle kommun är det fyra hembygdsföreningar som deltagit i hembygdsförbundets EU-projekt Mål 2. För Säffles del blev resultatet en helt ny byggnad och därmed gick en mångårig dröm i uppfyllelse för föreningen.

Det var dryga hundratalet personer som letat sig till hembygdsgården vid Olof Trätäljagatan. Hembygdsförbundets ordförande, Karl-Axel Branzell, påminde i invigningstalet om att sist det var invigning vid Säffle hembygdsgård var det landshövding Abraham Unger som höll

invigningsanförandet. Året var 1931. Det dröjde inte många år innan tanken på ett annex väcktes, och nu är det alltså äntligen en verklighet.

Föreningens ordförande, Sven Åkerblom, berättade om de tusentals timmar av ideellt arbete som lagts ned på nybygget - av honom själv, Bo Kihlgren, Hans Kringstad, Sven Gunnarsson, Åke Gullberg och många fler. Just idealiteten var något som Karl-Axel Branzell tog upp i sitt anförande. Han passade även på att dela ut hembygdsförbundets guldmärke till Inga-Stina Åkerblom. Hon fick därmed representera hela familjen Åkerblom. Även Länsstyrelsen i Värmland och Säffle kommun har varit med och finansierat det hela - något som var en förutsättning för EU-projektet.

Fem år tog det innan byggnaden stod färdig. Ett bildspel visade arbetet från grundläggning till färdigt museum. Den ursprungliga tanken var att flytta ett gammalt sädesmagasin till platsen. Detta visade sig dock förenat med diverse problem varför valet föll på ett nybygge. Resultatet är en rödfärgad stuga i två våningar. Andra våningen rymmer ett bildarkiv med bortemot 50 000 bilder. Vem kunde drömma om att lilla Säffle genom åren haft över 30 yrkesfotografer! Alla presenteras i det nya museet och här finns också 70-talet fotopärmar att botanisera bland. Förhoppningen är att besökarna skall hjälpa till med identifiering av bilderna.

På första våningen hittar man ett litet industrihistoriskt museum som ger en bild av de företag som byggt upp samhället Säffle; Billerud, förstås, men också Källe-Regulatorer, möbelfabrikerna, mekaniska verkstaden, motorverkstaden, orgelfabriken, gitarrfabriken och många fler. En verklig raritet är Seffle Rundradios sändare som hämtats hem från Tekniska museet i Stockholm. Sändaren som startades av Petrus Jakobsson var i bruk åren 1925-1958 och redan från starten kunde säffleborna ratta in lokala program från bland annat missionshuset.

Hembygdsföreningen bjöd i vanlig ordning besökarna på kaffe, och några medlemmar ur Säffle Folkdanslag passade på att visa upp några danser i den nykrattade grusgången. Innan årets första julidag var till ända hade Säffle fått en ny kulturbyggnad.

Claes Åkerblom

Karl-Axel Branzell, klippte bandet, assisterad av projektledare Inger Axelsson.

Några av besökarna vid invigningen: Richard Svensson, Karl-Erik Hoff, Vera Kadhammar och Inger Svensson

Kansliets öppettider:

Måndag-fredag 8.00-16.00

Tel: 054-10 15 82

e-post: kansliet@hembygdvarmland.se

www.hembygdvarmland.se

GRUNDSYN

Under Sveriges Hembygdsförbunds (SHF) riksstämman i Växjö 1-2 juni 2007 antogs en ny skrivning av SHF:s ideologi/grundsyn i tre punkter. Formuleringen kommer att ersätta den skrivning som står i SHF:s nuvarande handlingsplan, som omarbetas 2007-2008.

Sveriges Hembygdsförbunds grundsyn

Hembygdsrörelsen är en del av det levande samhället. Den skapar broar mellan det förgångna, nutiden och framtiden.

Hembygdsrörelsen har ett humanistiskt och demokratiskt synsätt. Den är öppen för alla, oavsett bakgrund. Den respekterar kulturarvets skiftande former i tid och rum.

Hembygdsarbetet skapar gemenskap, trygghet och identitet. Intresset för kulturarvet är drivkraften i engagemanget för hembygden. Här möts alla generationer.

Arbetet kring grundsynen

En arbetsgrupp inom SHF har sammanfattat hembygdsföreningarnas egna tankar och åsikter med uppdraget att göra en formulering "på vår tids språk". Förslaget har varit ute på remiss i hela hembygdsrörelsen. Nära 500 hembygdsföreningar och regionala förbund har i slutskedet deltagit i arbetet. De utgör drygt en fjärdedel av landets samlade hembygdsrörelse.

Formuleringen ovan, som antogs av stämman, är tänkt att ersätta den skrivning som står i SHF:s nuvarande handlingsplan. Arbetet med att omvandla handlingsplanen kommer att pågå 2007-2008.

Kjell Sundström, Kjell Arstad och Inger Axelsson visar stolta upp den nytryckta kartan.

HEMBYGDSKARTAN

Efter idogt arbete under vintern och våren så blev kartan "Hembygdsgrändar i Värmland" klar lagom till midsommar. Stort tack till Monica Björklund, Inger Axelsson, Kjell Arstad och Kjell Sundström som såg till att alla uppgifter hamnade på plats. De som behöver fler kartor kan kontakta kansliet. Eller varför inte ta en extrasväng till kansliet om ni skall besöka det nyöppnade IKEA!

STATISTIK

www.hembygdvarmland.se

17 203 besökare de senaste 12 månaderna

2 858 besökare under juli 2007 (Bästa månaden)

619 besökare under sept 2006 (Sämsta månad)

De mest besökta sidorna juli 2007

Evenemangskalendern

Medlemsföreningarna

EU projektet

Accessprojektet

Infosidan

Nedladdningar juli 2007

Gamla nummer av Näverluren, 1088 nedladdade pdf filer

EU projektet juli 2007

Lägesrapporter, 477 nedladdade pdf filer.

PETER OLAUSSON

Den 28 september disputerade Peter Olausson över ämnet Gillbergaknaparna. Vi är stolta över att ha dig i VHF:s styrelse och gratulerar till Doktorshatten!

Gör föreningen sökbar på internet

Svenska Wikipedia är en fri encyklopedi på Internet som alla kan redigera. För att presentera din hembygdsförening kan du enkelt lägga in text, bilder och länkar utan kostnad - direkt i din webbläsare.

Wikipedia är en av de mest besökta hemsidorna i Sverige, och rankas högt i sökmotorn Google. Det är en bra anledning att finnas med i Wikipedia. Ett bra sätt att utnyttja Wikipedia är att lägga upp en kort informationstext och sedan länka till föreningens egen hemsida.

Så gör du

Gå in på Wikipedia och skriv din förenings namn i fältet Sök. Klicka på knappen Gå till. Om föreningen inte redan finns presenterad får du möjlighet att skapa en sida att publicera

direkt. Wikipedia kontrollerar information som läggs in. Du får inte kopiera och lägga ut andras texter. Om du använder text från föreningens egen hemsida kan du koppla texten till licensbestämmelser, för att visa att du har rätt att publicera texten och att den är fri för andra att använda.

Prova själv att söka och lägga in information på Svenska Wikipedia www.wikipedia.se.

Handbok i digitalisering

Minervaprojektets handbok i digitalisering finns nu på svenska. Ladda hem boken som PDF och läs om hur man startar, genomför och administrerar digitaliseringsprojekt. Finns på startsidan på www.hembygdvarmland.se

TJUVAR I BJURTJÄRN

Jag vill varna för inbrott på hembygdsgårdarna, men det vet vi ju redan att man ska försöka vara försiktig.

Bjurtjärn kyrka har haft inbrott. Kyrkan var öppen för besökande. Jag jobbar i huset bredvid, men märkte ingenting.

Mona som jobbar med kyrkogårdens skötsel, var observant och gick in i kyrkan och stannade inne tills de fyra besökarna, två män och två

kvinnor, hade åkt sin väg. Då upptäckte hon det uppbrutna skåpet. Men som Mona säger, det måste ju inte vara de fyra, som hon såg, som brutit upp skåpet, men hon har beskrivit personerna för polisen.

Tjuven hade fått med sig en kassaskåpsnyckel som låg i skåpet. En låssmed har bytt ut kassaskåpslåset.

Kulturhusens dag

På Kulturhusens dag hade Bjurtjärns Hembygdsgård, Börjes, öppet hus med fika, våfflor, hantverk och försäljning. Jag satt inne i huset med datorn och visade Torpinventeringen som jag jobbar med. Jag har gjort en lista med emailadresser som är bra för släktforskare, den delade jag ut.

Gerd Udatsjen, Bjurtjärns Hembygdsförening

INFO-STIGEN

Ett häfte om järnbruksområdet i Kristinefors, Fryksdalens nordligaste järnbruk. Häftet har tagits fram av Vitsands hembygdsförening för att nå ut till lokalbefolkning och besöksnärhet. Styrelsen med Per Ågren i spetsen står för innehållet. Inga-Greta Lindblom och Jörgen Edberg har svarat för struktur och layout.

Program hösten 2007

GRAVA HEMBYGDSGÅRD

Torsdag 18 oktober 19.00

Grava Hembygdsgård, Cafékväll, Sven-Åke Modin berättar om beredskapstiden under andra världskriget. Servering av Kaffe och bröd 30 kr.

Söndagen den 18 november 16.00

Höstfest i kyrkans församlingshem, Skåre. Tvetatrion underhåller med sång och musik. Servering av Janssons Frestelse 40 kr.

Tisdag 27 november 10.00–12.00 och 18.00

Kransbindning. Vi binder kransar, även på förmiddagen, till julmarknaden. Lingonris och granris behövs.

Lördag och söndag 1–2 december 12.00–16.00

Julmarknad i Sockenstugan med adventkaffe i Hembygdsgården, se kommande affischering

Onsdag 5 december 19.00

Lucia med gröt och pepparkaka

HAMMARÖ HEMBYGDSFÖRENING

Plats: Hembygdsgården, om inget annat anges

Måndag 22 oktober 19.00

Handarbetskväll

Måndag 5 november 19.00

Handarbetskväll

Onsdag 7 november 19.00

Kura skymning. Carina Ekman berättar om Astrid Lindgren, Selma Lagerlöf och Gustaf Fröding. Samarrangemang med Föreningen Norden

Lördag 10 november 14.00–16.00

Julpyssel för barnen med Barnkulturgruppen

Måndag 19 november 19.00

Handarbetskväll

VÄSE HEMBYGDSFÖRENING

Fredag 19 oktober 19.00

Höstfest i Hembygdsgården. Dragning av stora höstlotteriet. Auktion. Nya numret av Väseräven presenteras. Servering. Gåvor till Auktionen mottages tacksamt.

Söndag 18 november 16.00

Kura Skymning i Hembygdsgården. Kaffeservering och lotteri.

Lördag och söndag 24–25 november 10.00–16.00

Vi medverkar vid Julmarknaden på Alsters Herrgård med bak av hållkakor.

Söndag 9 december

Vi medverkar vid Julmarknaden i Väse idrottshall med försäljning.

Torsdag 13 december 19.00

Luciafirande i Väse kyrka.

Att ha evenemangen i Näverluren

Vilka är det utanför medlemsföreningarna som tar del av evenemang som är införda i Näverluren? Tidningen trycks i 900 ex. Av dessa går 450 ex. ut till medlemsföreningarna (5 ex. per förening). Resterande 450 går nästan i samtliga fall till prenumererande medlemmar i resp. hembygdsgård. Med andra ord de som får sina evenemang publicerade i tidningen känner med stor sannolikhet redan till dessa. I de flesta fall har de som får tidningen även varit delaktiga i planeringen av evenemangen. En poäng med detta är naturligtvis att föreningarna sams om emellan får veta vad som händer i andra hembygdsgårdar i Värmland.

Numer finns evenemangen även utlagda på Värmlands hembygdsförbunds hemsida. De som vill veta vad som händer runt

omkring i bygderna har alltså möjlighet att få reda på detta den vägen. På hemsidan läggs evenemangen ut allt eftersom de lämnas in till redaktionen.

Att evenemangen publiceras i Näverluren har mest med att göra att föreningarna "skall få någonting tillbaka för medlemsavgiften". Frågan är om det genererar så många nya besökare.

Kan det till ett annat år vara idé att trycka upp ett särskilt häfte med föreningarnas program, gärna i färg, och sedan distribuera detta till länets turistbyråer. Då kan vi förhoppningsvis nå nya besökare, och som inte står i direkt anknytning till vår egen hembygdsrörelse. Vad tycker du?

Red.

Amerika brevet

Bygdespelet

Av de fåtaliga uppgifter som finns att tillgå får man ingen klar bild av hur Anders Nilssons stora familj levde och hade det. Det ligger också så långt tillbaka i tiden att ingen ens genom hörsägen vet vilka de var. Men vi vet med säkerhet att Marja, Maria Bryngelsdotter, år 1846 kom till Anders föräldrar som piga. Hon var från hemmanet Ed i grannsocknen Värvik där hennes far var torpare. Att Maja inte ägde så mycket mer i denna världen, än det hon stod och gick i, kan man ta för givet. Att hon – hur duktig hon än var – inte var välkommen som sonhustru, kan man också anta.

Sara Nilsson var gift med Gabriel Segolsson och bodde i Gyltenäs. Brodern Lars gifte sig 1861 med Kristina från grannstället Norli. Deras son Jan Petter dog endast fyra månader gammal. Makarna förblev barnlösa.

Att Anders, Maja och fyra av barnen emigrerade våren 1869 känner vi till. Likaså att Kristina år 1874 dog i tarmvred. Av vigselboken framgår att Lars åtta månader senare gifte om sig med Stina Persdotter. Hon var sträng och pedantisk – har det sagts. Hon passade kanske inte så bra som styvmor.

Tre månader efter att Stina flyttat in i huset reser ytterligare tre av Anders och Majas barn till föräldrarna i Amerika. Några år senare har även fostersonen Jordan tröttnat på Stina och 1880 emigrerar också han.

Alla här ovan nämnda bodde på gården Högen i Söpplanda, cirka en kilometer söder om den plats där bygdespelet äger rum. Jan Adel hette i verkligheten Jan Adolf Renström och ägde marken för spelplatsen idag. "Gubben" har aldrig funnits i verkligheten, utan är en tänkt kopia av ett rotehjon.

Brevet – Amerikabrevet – som Lars ordagrant läser upp, och som ligger till grund för hela historien, överensstämmer till alla delar med originalbrevet. Brevet är daterat den 6 juni 1870. Psalmboken som Stina har i handen, när hon och Lars går till kyrkan, ägdes en gång av den "riktiga" Stina.

Eric Aronsson

Amerikabrevet – en skola i hembygdshistoria

När man föds i Blomskog så kommer Amerikabrevet med från första början. Redan i förskolan får barnen i bygden

möjlighet att delta i vår barnkör, för att så småningom växa in i större roller, både på och utanför scenen.

Själv är jag ett av alla dessa Blomskogs-barn, och har sammanlagt varit medverkande i femton av hittills nitton bygdespel. Min första roll var Lovisa, det yngsta barnet i den utvandrande familjen Nilsson. Mycket motvilligt, bör tilläggas, eftersom jag var 4 år och inte förstod mycket av det som hände. Detta skedde vid urpremiären av Amerikabrevet, 1988, och under åren som följde kom jag att, med allt större entusiasm, avverka alla barnroller på den kvinnliga sidan.

Så hade jag till slut "vuxit ur" Amerikabrevet, åtminstone som aktör. Tills jag fick förfrågan att regissera årets Amerikabrev. Detta har varit ett hedersuppdrag och en rolig utmaning, att leda hela vårt gäng av aktörer, från vår yngsta, 4 år gammal, upp till de äldsta på omkring 70. Det är just detta som är så härligt med Amerikabrevet, att både gammal som ung bidrar med entusiasm och engagemang!

Eric Aronsson, som skrivit vårt bygdespel, har skapat en mötesplats för alla åldrar och ett skådespel som fort-

Walter Olsson spelar "Gubbevalsen" på vedbacken.

farande lockar en stor publik, år efter år. Genom Amerikabrevet lär sig våra barn om hembygdens historia, och får möta de vuxna i ett sammanhang som handlar om att samarbeta och om att värna om vår by. Ett bra exempel på hur barnen fostras in i verksamheten är våra

"småvärdinnor". Dessa har som uppgift att sälja program, svara på frågor, samt hjälpa till att hålla spelplatsen och dess historiska miljö i ordning under våra hembygdsdagar.

Det som är så fantastiskt med dessa små eldsjälar är att de verkligen tar sin

uppgift på stort allvar. Till exempel så har de själva bestämt vilka som ska få göra vad, och vid vilken ålder man får bli värdinna.

Det går inte att nog hylla alla involverade, och förutom barnen så tycker jag det är viktigt att lyfta fram de som arbetar utanför scenen. Jag tänker då på alla blomskogsbor som sköter entré, bygger upp området, ställer ut bänkar och sköter matserveringen. I Amerikabrevet är alla medverkande, från de yngsta barnen till de äldsta entrévärdarna. Vi är en stor organisation, och alla har en viktig funktion.

Slutligen vill jag nämna Sölve Aronsson och Arnie Nilsson, som står för text och musik i Amerikabrevet. De är ett bra exempel på Blomskogs levande musiktradition, något som bidrar till att ge Amerikabrevet dess särprägel. Jag är stolt och glad över att vara en blomskogsbo, och ser fram emot vårt 20 års jubileum nästa sommar!

*Blomskogs Hembygdsförening
genom Helena Johannesson,
Amerikabrevets regissör 2007*

Barnkören tillsammans med fröken, spelad av Inga-Lill Olsson.

Ångrike Fryksdalen tioårsjubilerar

Föreningen Ångrike Fryksdalen i Torsby arrangerade sin tionde Ångdag i början av augusti. Ångdagen är ett årligen återkommande evenemang som ursprungligen arrangerades med syfte att informera om den då nybildade föreningens mål och visioner. Ångdagen, liksom föreningens övriga verksamhet, har utvecklats under åren och kan nu presentera en mångfald av teknikhistoriska företeelser och kulturaktiviteter. Föreningen bildades i maj 1997 med syfte är att bygga upp och driva ett upplevelsecentrum med ångdrivna maskiner, som ska levandegöra Fryksdalens historiska industri- och transporttekniska tradition. – Tio år av engagerat arbete, motgångar och triumfer, har passerat sedan dess.

Ångdagen inleddes av föreningens ordförande Sture Arnesson, med en presentation av pågående verksamhet, och om mål och visioner för framtiden. Programmet fortsatte med musikunderhållning varvat med flottarhistorier. Medlemmar ur Torsby dragspelsklubb stod för det musikaliska, medan ett par före detta flottare serverade självupplevda och återberättade anekdoter från flottarlivet. Därefter erbjöds en guidad rundvandring inom parkområdet, som idag omfattar ett halvdussin sevärda byggnader.

Årets nyhet i Ångrike är sommarcafé-
et som är inrymt i ångbåtsstationen nere

på ångbåtsbryggan. Ångbåtsstationen utgörs av en mycket gammal kajuta som har stått på ett okänt ångfartygs däck. Kajutans främsta företrädare är dess smått unika interiörmålningar.

I sin roll som ångbåtsstation har kajutan inretts med en skrivpulpst och en affärsskiva av äldre snitt, och kan därför fungera som försäljningsställe av glass, läskande drycker och kaffe.

Inne i ångbåtsstationen finns ingen plats för gäster att sitta ner. Därför har föreningens medlemmar byggt en speciell cafévagn för smalspårsbanan, i vilken närmare tjugo personer samtidigt kan inmundiga sitt kaffe.

Hjärtat i Ångrike är den gamla industriångmaskinen från 1901. Ångmaskinen har helrenoverats och den tillhö-

rande ångpannan har inspekterats och murats in i en nyuppförd tegelbyggnad. Arbetet har tagit sin tid men det skrider sakta framåt. Vid årets början hade föreningen målsättningen att kunna provköra ångmaskinen på sensommarens Ångdag. En ideell arbetsgrupp träffas varje vecka och jobbar då med ångmaskinen och pannan. För att förebygga kommande problem har arbetsgruppen valt att göra sitt arbete ännu mera grundligt, och premiärkörningen har därför skjutits fram ytterligare en tid.

Under Ångdagen var maskinisterna på plats och förevisade det pågående renoveringsarbetet. Dagen till ära hade man för första gången gjort fyr under pannan. Detta gjordes för att koka ur syret i det nyligen påfyllda vattnet i ångpannan. Samtidigt gav det Ångdagens besökare möjlighet att se och känna värmen från den sprakande brasan i den stora eldstaden, och det innebar en fascinerande upplevelse att på avstånd kunna betrakta hur röken steg för första gången ur den 20 meter höga skorstenen.

Föreningens initiativtagare och förutvarande ordförande, Allan Thörnevik, var inte närvarande vid årets Ångdag. Han var i stället i Filipstad där han som föreningens representant tog emot ett stipendium som har tilldelats föreningen av kommunfullmäktige i Filipstads kommun, efter att ha blivit nominerad av kulturutskottet. Stipendiet är instiftat i bröderna Nils och John Ericssons namn och syftar till att stimulera intresset för teknik, mekanik och naturvetenskap bland barn och unga. Föreningens styrelse känner sig hedrad och glad över att i stor konkurrens ha blivit tilldelad stipendiet. Stipendiesumman kommer att användas för utveckling av ett påbörjat samarbete med skolorna i närområdet, vars elever under det kommande läsåret kommer att bjudas in till Ångrike och där få tillfälle till egna erfarenheter av konstruktion och funktion.

*Håkan Larsson
Projektledare*

Lantbrukare och ägare av lantgårdar i Glava lärde sig reparera skiffertak under en intensiv kursdag i juni. Den som kan laga sitt skiffertak kan rädda ett kulturarv.

Skiffertak är ett regionalt särdrag i Glava. Skälet är skifferbrottet. Ingenstans i Sverige ser man så många skiffertak, inte bara på bostadshus, utan även på lantbrukets ekonomibygnader och uthus. I takt med att lantbrukets behov förändras hamnar

Lantbrukare lär sig laga skiffertak

dock många av dessa byggnader utanför den omsorg som ett skiffertak fordrar. En platta på glid kan vara förödande.

Länsstyrelsen i Värmland satsar nu på ökad kunskap för att skydda detta unika kulturarv. Antikvarie Erika Hedenskog förklarar att man medvetet valt ett underifrånperspektiv. Kursen vänder sig i första hand till de som har skiffertak.

Trots den rika förekomsten av skiffer i Glava råder brist på skiffertakläggare. Hantverket är komplext och tar många år att lära. Takskiffer är dessutom ett förhållandevis dyrt taktäckningsmaterial - på kort sikt.

Kursen var förlagd till gården Övre Rud, Semnebyn i Glava. Där hade Sven-Bertil Ståhl upplåtit sin jordkällare som

övningsobjekt. Intresset för kursen var stort men bara tio fick plats.

Skiffertakläggaren Ingmar Andersson från Mellerud var lärare. Han är även författare till handboken Skiffertak – praktiska råd vid reparation och läggning. Hur ser han på materialet?

– Ett skiffertak som är vällagt och som får omsorg håller i 200 år. Det har jag kunnat konstatera. Ingmar Andersson lärde ut hur man lagar de vanligaste skadorna på ett skiffertak. Han började med att knäppa på sig bältet. Skifferhammaren, spikjärnet, skifferkniven och

tängerna, ett efter ett demonstrerade han takskifferläggarens verktyg.

Så småningom var det dags för källartaket. Grundproblemet är att få bort trasiga plattor och hänga dit nya, vilket inte är helt lätt. Skifferplattor är spikade och spikarna är ofta dolda av överliggande stenar. Ingmar Andersson visade hur man kommer åt spiken med hjälp av spikjärnet och hur man hänger upp en ny platta med rostfri tråd. Han högg med skifferkniven för att få dem att ligga stadigt.

– Efter den här dagen har jag blivit mindre rädd för materialet, sammanfattar en av deltagarna. Han tänker börja med lillstugans tak hemma på gården.

Text & foto Karin Askberger

Glavaskiffer

- 1,6 miljarder år
- Klyvbar till tunna skivor
- Ljusgrå glimmerskiffer

Sigvard Nyström driver Glava skifferbrott. Där produceras skiffer till golv och fasader.

Takskifferläggaren Ingmar Andersson, i hatt, höll kursen Lagning av skiffertak på Övre Rud i Glava. Ett källartak fungerade som övningsobjekt.

Ny svensk festdräkt!

Under sommaren fanns det i Säftefletidningen och i NWT ett reportage om en norsk kvinna som skapat en "ny svensk festdräkt". Hon bor numera i Åmål och tyckte att vi skulle ha en vacker svensk festdräkt. Eftersom hon ringde till mig i mitten av augusti, så vet jag lite mer om dräkten.

Den ser i sin helhet ut som en norsk dräkt på alla sätt. Vi har aldrig någonsin haft något liknande i Sverige. Enligt henne har hon funnit en klänning som hon tagit ärmarna ur och gjort mönster efter.

Sedan har hon funnit en pläd, som hon ritat av broderierna från och satt nertill på kjolen och på hela framstyckena.

Ryggstycket går inte att se på bilderna, men de norska dräkterna brukar ha broderi även på livets ryggstycke, så det gissar jag att det finns även på denna.

Runt midjan finns ett bälte med stort beslag av silver mitt fram.

Huvudbonaden är också av ett typiskt norskt snitt, som vi inte brukar ha i Sverige.

Dräkten är mycket vacker, det är odiskutabelt, men vill svenska kvinnor se ut som om de kom från Norge?

Priset för dräkten ligger på 40 000 kr och jag tycker att man ska känna till hela historien om en sådan sak, om man funderar på att köpa den. Hon tycker inte att köpare har något att göra med, att broderierna kommer från en pläd eller att silversmyckena inte alls är av den typ som varit vanliga i Sverige.

Normalt brukar man vara väldigt noga med att kopiera ett plagg exakt så som det en gång burits av någon person. Man brukar ta reda på tidsperioder för olika modeller gentemot broderier, smycken o.s.v. Detta håller hon inte alls med om. Hon tycker att man ska kunna göra som man vill, bara det blir vackert.

Nu har jag berättat bakgrunderna för dräkten, så nu är det valfritt för den som är intresserad.

Inger Söderquist

— SÄFFLE-TIDNINGEN / 2 BRUGDAL 7 JUNI 2007

Norska Oddbjörg vill ge svenskar egen festdräkt

Lagan till nationaldagsfirandet i Sverige introducerar Oddbjörg Hansen sin festdräkt. Dräkten är inspirerad från ett mönster som härstammar från början av 1800-talet.

I över ett år har Oddbjörg Hansen i Åmål arbetat med festdräkten, som vi

såna upp för första gången i Norrlands pressen Åmål på nationaldagen. Hon säger att det behövs en dräkt i Sverige när hon såg mönstret för första gången. Var som tillade mönstret är hemligt, men det är från början av 1800-talet.

— Jag tyckte att mönstret passade för en dräkt, säger hon.

Två varianter

Dräkten kommer att finnas i två färger, blått för den som har silver smycken och grönt för den som har guld smycken. Men det är valfritt om man vill ha den blåa eller gröna dräkten.

Tyget i kjolen och västen är handvävt på vävstol i Norge. I hela dräkten är handvävt. Smöcket är också handvävt i den så kallade silversmyckstypen, där man har en silversmycke som man bärar för bröst. Värdeobjekt i smyckena kommer att bli enkla.

Men Oddbjörg hade inte den norska typen av nationaldräkt i sina tankar när hon tillverkade den nya svenska dräkten. Silversmyckerna har tillverkats av guldsmeden Lars Bertin.

— Smöcket passar väldigt bra in i hela dräkten, säger Oddbjörg uppskattande.

Dräkten har kostet både pengar och tid, säger både Oddbjörg Hansen och Lars Bertin. Den första dräkten har kostet cirka 40 000 kronor att tillverka.

Tag fem dagar

För att mönstret hittades var på stråken Åmål har det tagit fem år för Oddbjörg dräkten. Smöcket tog fem dagar att tillverka. Lars var med åmål från början till slut, en viktig aspekt i jobbet med att ta fram dräkten.

— Jag säger att det är en festdräkt, säger Oddbjörg. Detta eftersom man kan använda den vid alla tillfällen.

Dräkten har kostet både pengar och tid, säger både Oddbjörg Hansen och Lars Bertin. Den första dräkten har kostet cirka 40 000 kronor att tillverka.

Tag fem dagar

För att mönstret hittades var på stråken Åmål har det tagit fem år för Oddbjörg dräkten. Smöcket tog fem dagar att tillverka. Lars var med åmål från början till slut, en viktig aspekt i jobbet med att ta fram dräkten.

— Jag säger att det är en festdräkt, säger Oddbjörg. Detta eftersom man kan använda den vid alla tillfällen.

Höliga tillfällen

Första gången som allmänheten fick se dräkten var som sagt under Norrlandspressen Åmål på nationaldagsfirandet.

Den vävde Ulla Berner upp festdräkten.

Efter första uppvaknandet är det intentionen att svenska kvinnor ska kunna bär sin egen dräkt. Den kommer att marknadsföras vid olika arrangemang och eventuellt på internet.

Men än så länge finns den inte på beställning via internet.

ANNAKARIN JOHANSSON

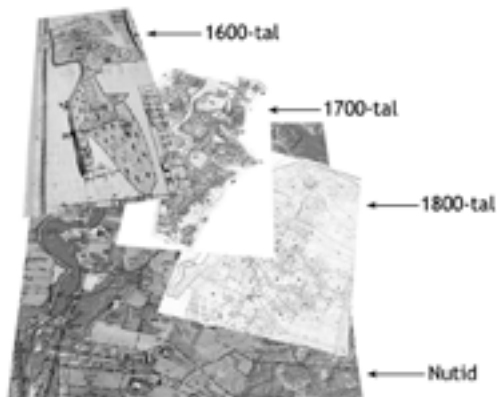
Oddbjörg Hansen, Ulla Berner och Lars Bertin visar för första gången upp det som de gärna vill se som en festdräkt för svenska kvinnor.

Ulla Berner visar upp den nya festdräkten, som tagits fram av Oddbjörg Hansen.

SÄFFLE-TIDNINGEN, torsdag 7 juni 2007.
Text och foto Annakarin Johansson

HISTORISKA KARTOR

- Din gårds historia i kartor
- Byavandringar utifrån kartor
- Kurser om historiska kartor, kulturlandskap m.m.

Kontakta mig för mer information!

Stefan Nilsson, kulturgeograf

stefan.nilsson@arstuga.se • 054 - 54 27 30
www.arstuga.se/antikva

Access Kulturary Värmland

Boda hembygdsgård

Boda Hembygdsgård har under lång tid arbetat med dokumentation av bilder och föremål. Sedan en större samling glasnegativ hittades på vinden i en av gårdarna i socknen bildades en fotogrupp. Fotografen Johannesson hade under nästan ett halvt sekel fotograferat bodaborna och viktiga händelser i bygden.

Just nu digitaliseras samlingen som även finns på fotografier framtagna av Håkan Holt i Koppom. Fotografierna finns samlade i pärmar som ställts ut på Biblioteket och Hembygdsgården. På detta sätt har nästan alla fotografier kunnat härledas till sitt ursprung samt namnen på flertalet personer som finns på bilderna. Håkan Holt har även förstorat vissa bilder som sedan ställts ut på flera utställningar.

I tidningen Värmlandsbygden publiceras vissa av dessa bilder inlämnade av Karl Karlsson "Kalle i Vika" Bilderna skall ut på Internet för försäljning, forskning, förevisas eller studeras. Förhoppning är att få ett långvarigt arkiverande av Boda sockens historia. Att visa upp bilderna via bildspel, utställningar o.s.v.

Tidningsklipp

Förutom jag själv är två aktiva medlemmar i Boda Hembygdsgård Karl Karlsson "Kalle i Vika" och Mats Olofsson knutna till projektet.

Mats Olofsson har samlat tidningsurklipp i ca 50 år från början på 60-talet och fortsätter fortfarande med detta. Här finns alla urklipp som berör Boda Socken. Ett rikt material för eventuellt, en tredje Boda Bok. Karl Karlsson är med i föreningens styrelse. Han håller kontakten med närliggande föreningar och har ett otroligt minne om alla som bor eller har bott i Boda för länge sedan.

Stig Martinsson

Väse Hembygdsgård

På Väse Hembygdsgård utförs arbetet av mig Irene Hübinette, heltidsanställd, och min handledare Björn Fredriksson som jobbar ideellt. Vi är båda ledarmö-

ten i Väse Hembygdsgårds styrelse och Björn är ansvarig för föreningens samlingar.

Det var mycket problem att komma igång med Sofie, det var både svårt och krångligt. Programmet fungerade inte tillfredställande med vår dator som hade operativsystemet ME och för litet arbetsminne. Installation av XP och ett dubbelt så stort arbetsminne löste problemet. Det innebar också byte av skrivare, eftersom det inte fanns drivrutiner till den gamla. Komplettering gjordes senare med ett ännu större arbetsminne. Tillsammans blev det 1GB.

Nu fungerar föremålsdelen bra det är den vi har jobbat med hittills. Vi har ett omfattande arbete bakom oss och ett stort arbete återstår i huvudsak fotodelen, som kommer att påbörjas under den närmaste tiden. Hur programmet fungerar i den delen vet vi inte, men vi hoppas på det bästa. Vi har ett stort lager med glasplåtar och foton som skall registreras. Vi har inköpt en scanner, för att kunna dokumentera dem.

Utbyte med andra föreningar är nyttigt och sker ofta. Gerd och Peter har varit till stor hjälp när vi har haft problem. Vi har placerat in föremålen i olika kategorier på hyllor i museilagret, där är det lätt för övriga styrelsemedlemmar och nästa generation att hitta föremål till våra olika utställningar.

Väse Hembygdsgård har flera ideellt arbetande medlemmar, men ett arbete av denna storleksordning hade aldrig kunnat genomföras utan att ha någon anställd för uppgiften.

Arbetet känns mycket meningsfullt och förutom att det är en inventering av vilka föremål som finns så blir det en dokumentation, som vi med gott samvete kan lämna ifrån oss till nästa generation.

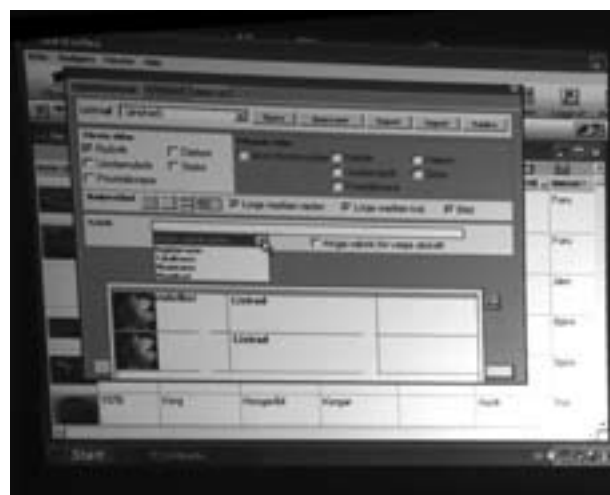
Den viktigaste synpunkten vi har beträffande framtiden är att detta arbete måste få slutföras med hjälp av någon som på heltid ägnar sig åt denna uppgift. Därefter kan man kunna utse någon i föreningen som lägger in ny tillkomna föremål och foton.

Irene Hübinette

Bilder från Accessträffen i Dalby 19 juni

De närvarande lyssnade uppmärksam när ...

Peter Eriksson visade hur man skriver ut blanketter från SOFIE.

Sillen och potatisen smakade utmärkt.

Händelser i Nordmarks gruvby 1950–1954

I en gammal gruvby som Nordmark, 1,5 mil norr om Filipstad, har genom årens lopp många händelser skett, stora som små. Här kommer ett axplock om vad som hände i Nordmark i början av 1950-talet.

1950

- Den 21 februari håller husmodersföreningen i Nordmark årsmöte i ingenjörsbostaden, Taberg, under ordförandeskap av fru Catherine Dellwik maka till bergsingenjör Bernt Dellwik platschef vid Nordmarks gruvor. Vid styrelsevalet återvaldes till ordförande fru C. Dellwik, till sekreterare fru Helga Fogde och till v. ordf. fru Greta Nyberg.

- Söndagen 9 juli anordnas en trevlig sommarfest av Nordmarks husmodersförening. Festplatsen var hembygdsgården, och där samlades i det vackra sommarvädret ca 400 personer. Fru Agnes Persson, Taberg, höll ett av humor starkt färgat välkomsttal och läste en dikt av Fröding. Ett vackert inslag i programmet var också flickorna Dellwiks balettdans.

- I början av augusti hålls taklagsfest i Fogdhyttan för den moderna ladugård som där håller på att byggas. Byggherre är Färnebo kommun och förvaltare blir Fogdhyttans ålderdomshem.

- I September tillkännages att Uddeholms AB upplåter Nordmarksbergs herrgård åt Nordmarks hembygdsförening. Enligt ordföranden i hembygdsföreningen, Clas Pihlström, så ska gården inte användas som museum, utan ”som en samlingsplats för nutidens människor, uppbyggd i gammal värmländsk miljö och inredd med de enkla allmoges- och herrgårdsmöbler samt prydnader, vilka föreningen äger eller kan komma att erhålla.”

1951

- Nordmarks högerförening håller årsmöte i slutet av mars under ordförandeskap av bergsingenjör Bernt Dellwik som även omvaldes till föreningens ordf.

Till övriga ledamöter i styrelsen valdes hrr Ludvig Fogde, Nordmarksberg, v. ordf. fru C. Dellwik, sekr. fru Selma Björk, Haborshyttan, kassör, stins Claes Pihlström, Finnmosse, och kassör G. Juhlin, Taberg.

- Nordmarks Folkets husförening håller årsmöte i början av april. Biografrörelsen lämnar ett relativt dåligt resultat. Till styrelse omvaldes: Nils Sandberg, Stig Skalare, Walle Boström, Evert Karlsson, M. Friberg, Bror Mattsson och Gustav Gustavsson.

- Uddeholmsbolagets kraftstation vid Taberg översvämmas på morgonen den 16 juli, varvid generatorerna sätts ur funktion. Man höll på med att sätta in en större transformator och därför kunde ingen ström erhållas från andra kraftverk. Hela Nordmarks socken samt Skåltjärn och Stöpsjön blev därmed utan ström. Vid tretiden på natten kunde dock ström utifrån levereras, sedan man dragit en ledning förbi transformatorn. Orsaken till översvämningen var att ventilluckorna i vattentuben sprängdes, varvid vatten flödade ut i stationsbyggnaden.

- Onsdagen den 19 september hålls på initiativ av husmodersföreningen möte i Nordmarks Folkets hus angående frågan om tvättstuga i bygden samt namnfrågan gällande Nordmarks poststation. Beträffande det senare ärendet, ligger det till på följande sätt: Den 1 november 1950 flyttades Nordmarks poststation från Finnmosse järnvägsstation till Nordmarks kyrkby, närmare bestämt till den s.k. hyttbacken, där den gamla hyttan en gång i tiden låg. Posten befordras numer per buss och denna passerar aldrig Finnmosse. Då posten befordrades med järnväg, var det naturligt att poststationens namn skulle vara detsamma som järnvägsstationens, men det har alltid orsakat krångel och missförstånd att brev till Nordmark skulle adresseras till Finnmosse. Nu är det ännu trassligare, då namnet Finnmosse inte har minsta fog för sig.

1952

- Catherine Dellwik, född Crawford, avlider i juli månad i en ålder av endast 48 år. Catherine var född i New York, men kom i unga år till Sverige. Hon arbetade under en tid på UD i Stockholm samt på svenska legationen i London. Catherine var bland annat i många år ledamot av styrelsen för Filipstads högerkvinnoförening samt aktiv medlem av lottakåren och som tidigare nämnts Nordmarks husmodersförening.

- I november månad pågår malmletning från flygplan över Filipstads Bergslag. Ett besök den 10 november föranledde en del uppståndelse i Nordmark. Malmlettarflygplanet hade försvunnit vid Knisshöjden, och sedan observerade man rök i skogen. Ett stort uppbåd av folk var klara att börja leta, då man fick reda på att planet var välbehållet. För att undersökningarna ska vara effektiva måste flygplanen gå mycket lågt, vilket ger förklaring till ryktena om störtning.

1953

- År 1953 får en tragisk början. Den 5 januari förolyckas den 44-åriga gruvarbetaren Helmer Karlsson i Tabergs gruva. Han var sysselsatt med maskinbörning på 395 m nivå och borrade i ett tidigare lösprängt block, som det var dynamit kvar i. När borret kom i kontakt med dynamiten så uppstod en så kraftig explosion att Helmer ljöt en ögonblicklig död. Arbetet i gruvan, som sysselsätter ett 70-tal man, nedlades omedelbart efter olyckan.

- Gunnar Åkerström, 32-årig elmon-
tör från Dalen, Finnmosse, dör den
27 april vid arbete med elinstallationer
i Glittne gård. Först misstänkte man att
han fått en elektrisk stöt, men en senare
utredning bekräftade att Åkerström fått
ett hjärtslag. Han led sedan tidigare av
hjärtfel.

- Vid Fogdhyttan firar man i slutet av maj
månad ett högtidligt 50-års jubileum.
Det var nämligen 1903, som Färnebo
kommun förvärvade Fogdhyttans stora
egendom för att där uppföra ett ålder-
domshem. Kommunalfullmäktiges ord-
förande, Gustav Vennerström, Lersjöed,
hälsade de på gårdsplanen församlade
välkomna. Han gav i korthet några glim-
tar från gårdens öden och framhöll sär-
skilt den stora betydelsen av de till egen-
domen hörande skogarna, därifrån under
årens lopp avsevärda summor hämtats.
Nämndeman Albert Nilsson, Kalhyttan,
lämnade sedan en utförlig historik över
gården. Han berättade bl a om patron C.
J. Yngström, som ägde gården i mitten av
1800-talet och sedan om familjen Ståhl,
som tog över efter Yngström.

- Sista söndagen i november i samband
med högmässan invigs den elektriska
klockringningen i Nordmarks kyrka.
Därmed avgick kyrkringaren, gruvarbe-
taren G. E. Winther, från en befattning
som han haft i över 26 år.

1954

- Under sommaren byggs en ny stor
dansbana under tak vid Nordmarks fol-
kets park. Även en friluftsscen tillhör ny-

Stamparbo, foto Jan Kruse.

heterna. Kostnaden uppgår till ca 10 000
kr, enligt folkets hus-föreningens kassör
Mauritz Friberg.

- En historisk dag inträffar onsdag 6
oktober. Då går nämligen sista järnvägs-
transporten med malm från gruvorna vid
Nordmarksberg och Taberg. De sista vagn-
arna lastades på förmiddagen för vidare
befordran till Finnmosse järnvägssta-
tion och elloket startade utan några som
helst ceremonier på sista färden. Alla
transporter kommer hädanefter att ske
med lastbil från Taberg/Nordmarksberg
till Finnmosse station där en ny lastkaj
för lastning i järnvägsvagn blev färdig
under våren. Järnvägen fram till Taberg
och Nordmarksberg blev klar i mitten av
1870-talet.

- Den 27 oktober inträffar en dödso-
lycka vid Nordmarksbergs gruvor, var-
vid 59-årige gruvarbetaren Olle Skalare
förolyckas. Skalare stod på 80 meters
nivån i botten av Nygruveschaktet, då en
s.k. malmhund (ett slags malmvagn på
lutande räls), som lossnat i sitt fäste uppe
i gruvlaven ovan jord, med full fart ske-
nade på den lutande rälsen ned i schak-
tet och träffade Skalare så illa, att han
troligen avled ögonblickligen. Detta var
den sista dödsolyckan vid av gruvorna i
Nordmark.

Källa: Filipstads Tidning.

*Sammanställt av Jan Kruse, Nordmarks
hembygdsförening*

Dalafilmprojektet

Ett projekt för att inventera, fördjupa
kunskapen om, rädda och på olika sätt
tillgängliggöra Dalarnas filmskatt.

Dalarnas fornminnes- och hembygds-
förbund har med Accessmedel från Sta-
tens Kulturråd anställt fyra personer.

En filmentusiast i Dalarna

Sven Nilsson var sörmlänningen som
blev Dalarnas flitigaste filmare. I över

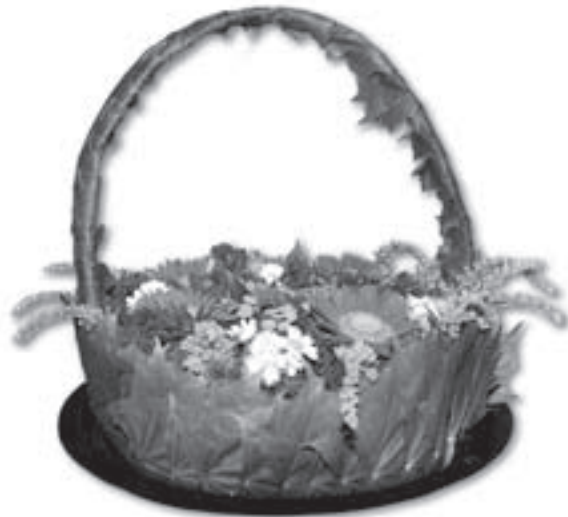
500 filmdokument skildrade han land-
skapet, i stort och i smått.

Från sin firma i Falun gjorde han egna
filmer, och filmer på beställningar från
hembygdsföreningar, kommuner, kyr-
kan, regementet, landstinget, företag,
politiska partier och organisationer.

Sven Nilsson dog 1982 och efterläm-
nade sin filmsamling till Dalarnas muse-
um, liksom rättigheterna till hans firma-
namn **svenilssonfilm**.

Sven Nilsson var märkligt förutse-
ende: *Mina filmer kommer att bli bättre
och bättre genom åren. Jag ser för mig hur
man ska kunna visa dom på nya sätt – där
betraktaren själv får välja vad man vill se.
Video är nog bra, men jag tror på bildski-
van.*

Utän tvekan förutspådde Sven Nils-
son DVD-skivan, som ger nya möjlighe-
ter för hans filmer i dag.

Korg av lönnlöv

Stommen görs av kluvna björkvidjor, en rundel till botten och två vidjor till grepen. Den kläs med 20–30 st medelstora löv till själva korgen, 5–6 stora till botten och 25–30 st mindre löv till grepen. Bladskäften kortas av till 2–3 cm längd. En nål är bra att ha hjälp till att sticka hål i bladen med.

Börja med grepen. Vik in det första lövet över grepens två vidjor med skaftet vänt nedåt. Fäst det andra lövets skaft. Fortsätt så blad efter blad tills grepen är klädd. För att få en fin undersida träs skaftet tillbaka in i lövet.

Vik bladen om vidjan i korgens botten så att mittennerven ligger ett par centimeter ovanför vidjan. Fäst med nästa blad. Vik ett nytt blad, osv.

Botten görs av en tillpassad pappskiva som kläs med 5–6 stora löv, vars skaft går igenom skivan. Botten sätts i med löven vända utåt, synliga på undersidan.

Blombuketter omvirade med fuktig mossa sätts i den färdiga lönnlövskorgen, som ställs på ett fat.

Hämtat ur Grönt är skönt utgiven av tidskriften Hemslöjden

Stommen görs av kluvna björkvidjor.